

# ДАЛИ БОГ СТАНАЛ ЧОВЕК?

[Macedonian – Македонски – مقدوني ]



д-р Билал Филипс



Превод: Талха Куртиши

Рецензија: Џевад Хот

Јазична редакција: Фатмир Ковачи

# هل أصبح الرب إنساناً



د. بلال فيليبس



ترجمة: طلحة كورتيشي

مراجعة شرعية: جواد حمزة حوت

المراجعة اللغوية: فطيمير كوفاتشي

## Предговор



Основната цел заради која е напишана оваа брошура е истата да дојде во рацете на верниците коишто веруваат во Бога и за да ги натера да размислуваат за суштината на нивните верувања во светлото на разумот и објавата. Всушност, книгата е обработена верзија на едно мое предавање одржувано со различни поводи и на различни локации низ целиот свет. Позитивната реакција ме охрабри ова мое предавање да го обликувам како брошура за да биде подостапно за поголема група на луѓе.

Искрено се надевам дека размислувањата и дискусиите коишто читателите ќе ги најдат тука ќе им бидат од полза во нивната индивидуална потрага по Бога, затоа што, дефинитивно, на овој свет нема ништо поважно од спознавањето на Бога и животот според Неговата волја. За оние што не се интересираат за спознавањето на Бога и не се грижат за животот според Неговата Божествена вистина, можам да упатам само една скромна молба до Бога, да им помогне да го

најдат патот по којшто ќе се вратат кај Него пред да им заврши животниот век на овој свет.

На крајот, би сакал да им се заблагодарам на сите што придонесоа во подготовката и печатењето на овој труд, а особено на мојата сопруга Естер и на г-ѓа Дана Бадер.

д-р Билал Филипс  
Универзитет Престон  
Аџман, Обединети Арапски Емирати  
Март, 2003 година

## Верувањето во Бога

Мнозинството на човечкиот род отсекогаш верувале во Бога. Од најдревните цивилизации па сè до современите општества, религиите, во чијшто центар е Бог, ја сочинуваат основата на човечката култура. Всушност, негирањето на Божјото суштествување (атеизмот) во историјата е сведено на мала група индивидуи, сè до надоаѓањето на комунизмот во 20-иот век. Дури и денес во секуларните општества на Запад, во кои современите социолози, вооружени со Дарвиновите теории, се обидуваат да докажат дека Бог е само плод на човечката имагинација, огромното мнозинство на граѓаните, лаиците па и научниците се непоколебливи во својата вера во Бога.

Како резултат на тоа, огромното количество на археолошки факти кои го поткрепуваат Божјото суштествување, ги довело антрополозите до заклучокот дека верувањето во Бога (деизмот) мора да е вродено, а не стекнато како резултат на едукацијата. И покрај тоа што многу социолози го тврдат спротивното, најновите научни откритија го поткрепуваат

малцинското мнение дека деизмот<sup>1</sup> е вроден. Во статијата „Откриено е местото на Бога во човечкиот мозок“ д-р Вилајанур Рамачандран од Калифорнискиот Универзитет во Сан Диего тврди дека феноменот на религиска верба во Бога е сместен во човечкиот мозок.

## **„Откриено е местото на Бог во човечкиот мозок“**

автор: Стив Конор

Научен кореспондент

*Научниците сметаат дека го откриле „Божјиот модул“ во човечкиот мозок, кој можеби е причината за вродениот инстинкт за верување во религијата застапен кај луѓето.*

*При едно истражување извршено врз епилептичарите, за кои е познато дека имаат длабоки духовни доживувања, бил откриен сплет на нерви во предниот дел на мозокот кои, наводно, стануваат електрично активни кога тие мислат на Бога.*

---

<sup>1</sup> Деизмот е мислење во филозофијата на религијата кое подразбира верување во Бога засновано врз разумот, тој е поглед според кој универзумот е создаден и не е резултат на случајност. (Заб. на прев.)

*Научниците тврдат дека, и покрај фактот дека самата студија и заклучоците од тоа проучување се одвај прелиминарни, сепак првичните резултати говорат за тоа дека феноменот на религиско верување е цврсто втемелен во човечкиот мозок.*

*Пациентите епилептичари коишто имаат напади на болеста во предниот дел на мозокот тврдат дека честопати доживуваат интензивни мистични епизоди и дека честопати се опседнати од религиозна духовност.*

*Според тимот на невролози од Калифорнискиот Универзитет во Сан Диего, најинтригирачки факт е што еден таков напад на болеста предизвикува висок степен на стимулирање на нервите во мозочниот дел наречен „Божествен модул“.*

*На конференцијата одржана минатата седмица овој тим го соопштил следното: „Во темпоралниот дел на мозокот можеби постои наменска невролошка машинерија поврзана со религијата. Таа наверојатно се развила до ниво да воспостави ред и стабилност во општеството.“*

*Резултатите покажуваат дека степенот на религиозност или верување во Бога може да зависи од тоа колку се напредни електричните кола во тој дел од мозокот.*

*Доктор Вилајанур Рамачандран, шефот на истражувачкиот тим, укажува дека истражувањето вклучило споредување на пациентите епилептичари со нормални луѓе, како и со група луѓе коишто тврдат дека се многу религиозни.*

*При споредување на стандарден тест за проверка на активноста на темпоралните делови на човечкиот мозок (електроенцефалографија) може да се види дека и епилептичарите и длабоко религиозните луѓе имаат слични реакции кога ќе им се покажат зборови кои стимулираат духовност и верување.*

*Научниците коишто ја проучуваат еволуцијата, сугерираат дека вербата во Бога, којашто е општа карактеристика, констатирана во сите човечки општества по светот и низ целата историја, можеби е вградена во комплексната шема на електрични кола во мозокот, како еден вид*



дарвиново приспособување за поттикнување на взаемната соработка помеѓу индивидуите.

*Ако тоа проучување е веродостојно и ако „Божјиот модул“ навистина постои, тогаш би можело да се претпостави дека поединците коишто се атеисти може да имаат различно конфигурирана нервна мрежа.*

*Портпаролот на Ричард Харис, архиепископот на Оксфорд, изјавил дека прашањето дали постои „Божјиот модул“ е прашање за научниците, а не за теолозите. „Не нè изненадува фактот дека можеби Бог нè создал со физичка способност за вера“ – изјавил тој<sup>2</sup>.*

И покрај растечките докази дека човекот поседува и „физичка способност за вера“, фактот дека концепцијата за Бога била различна кај различни човечки општества сè уште наведува некои луѓе, меѓу кои и верници, на мислата дека религиите се човечка креација. Сепак, резултатот на едно темелно истражување укажува дека постои една општа теолошка идеја којашто ги

---

Списанието The Sunday Times, издадено на 2. Ноември 1997., стр. <sup>2</sup> 19.

поврзува различните религии. Таа врска е верата во едно Врховно Битие меѓу сите божества – монотеистичка основа којашто може да биде пронајдена дури и во најповршните пантеистички, религиозни системи. На пример, концептот за Бог во хиндуизмот постои како единствен самостоен пример среди мноштвото религии, којшто ја поткрепува идејата дека луѓето првобитно биле монотеисти, но, како резултат на различните дегенеративни процеси станале политеисти. И покрај мноштвото богови и идоли, во хиндуизмот сепак постои еден и единствен надмоќен Бог над сите – Брахма.

Традиционално, повеќето антрополози доаѓаат до заклучок дека религијата минала низ разни етапи од политеизам кон монотеизам започнувајќи од раното човечко боготворење на силите на природата, потоа евентуално преминувајќи во дитеизам (двобожство) така што сите натприродни сили биле обединети во два основни бога (богот на доброто и богот на злото) и најпосле тоа било поедноставено до вера во еден бог – монотеизам.

Следствено, според антрополозите и социолозите, религијата нема божествено потекло туку е нус-производ на еволуцијата на раното човечко суеверие, поради недостигот на научни знаења. Заради таа причина истите тие теоретичари веруваат дека науката на крајот ќе ги разоткрие сите тајни на природата, а со тоа не би се ползувала религијата за објаснувањето на природните појави и на тој начин сите религии би исчезнале.

Се чини дека вродената верба на луѓето во едно Врховно Битие сепак го поткрепува спротивното тврдење според кое човекот првобитно бил монотеист и со текот на времето скршнувал кон различни форми на политеизам. Ова гледиште се поткрепува и со фактот дека за сите т.н. примитивни племиња коишто биле „откриени“ е докажано дека верувале во постоењето на Врховно Битие. Без разлика во која еволуциона етапа на религиозниот развој се наоѓале во моментот на нивното „откривање“, за повеќето од нив е востановено дека верувале во едно Врховно Битие кое е над сите други богови и духови. Така, концепцијата за егзистирањето на едно Врховно Битие претставува доказ за тоа дека

луѓето скршнале од монотеизмот додавајќи им некои Божји карактеристики на други креации коишто веројатно во некои случаи биле сметани за помали богови, а во други случаи за помошници. Сепак, претставата за Еден Врховен Бог, без разлика на тоа каква форма восприема е втемелена во основата на сите религии.

## Боговите

Сепак, еден аспект на вербата во Бога, противречен на секаква логика и разум, опстојува и се смета за „камен темелник“ за некои религиозни верувања. Тоа е убедувањето дека Бог станал човек. Првобитното монотеистичко верување во Бога се дегенерирало во убедувањето дека меѓу луѓето и Бога треба да има посредници коишто ги пренесуваат човечките желби или коишто дејствуваат на земјата во името на Бога и тие посредници стануваат предмет на обожување. Тие честопати биле восприемани како духови за коишто се мислело дека постојат во сите природни појави. Како последица, луѓето од првобитните времиња

до денес ги обоготворувале духовите на шумата, на реките, на небото и земјата итн. Во некои случаи обожувањето било насочено кон самата природа, а во други случаи кон симболите кои ја претставуваат природата. Религиозните системи кои што произлегле од тие видови на верувања го зазеле своето место, се локализиле и се распространиле кај примитивните племиња низ светот сè до денес.

Колку што е познато од постоечките извори на човечката историја, убедувања слични на гореспоменатите не се обединети во еден религиозен систем којшто би имал меѓународно влијание.

Од друга страна, таму каде што монотеистичката вера дегенерирала до олицетворување на Божјата сила во одвоени посредни ентитети, прикажувани преку статуи или икони, идолите заземаат централно место во концепцијата за обожувањето на Бога. Божјите моќи станаа божества. Тие верувања кулминирале, како во древноста така и денес како природни религии со влијание во целиот свет. Древните религии како египетската, грчката и римската, исчезнале како последица на

потполното покорување на тие империи од страна на христијанството.

Сепак, индискиот израз на хиндуизмот, и покрај муслиманските и христијанските колонизации, успеал да се одржи и продолжува да биде национална религија на околу една милијарда луѓе во Индија. Во поголемиот дел од Далечниот Исток, со исклучок на Бали во Индонезија, христијанството и исламот успеваат да го истиснат меѓународно влијание (на хиндуизмот) но и покрај тоа различните форми на будизам, како изданок на хиндуизмот, се основна религија на стотици милиони луѓе на Далечниот Исток. Денес на Запад се распространети различните облици на движењето за реформа на хиндуизмот.

## Човекот е бог

Според хиндуизмот базичниот концепт е дека сè е Бог. Помеѓу Бога и она што Тој го создал нема фундаментална разлика. Во хиндуистичката филозофија, секое живо суштество има сопствено себство или душа којашто се нарекува Атман. Во целина се верува дека, всушност, душата е Бог којшто

се нарекува Брахман. Следствено, суштината на хиндуистичката религија е идејата дека Атман и Брахман се едно исто битие; со други зборови, човечката душа е божествена. Според нив човечкото општество се дели на касти и на класи, при што секоја каста претставува човечки битија коишто се создадени од разни делови на божеството Брахман. Највисоката каста, Брахманите, произлегуваат од главата на божеството; додека најниската каста, Шудрите, произлегуваат од нозете на божеството.

И покрај фактот дека официјално постојат само четири основни касти, во реалноста постојат и мноштво подкасти. Секоја од основните касти е поделена на илјадници такви помали подкасти. Хиндуистите веруваат дека кога човекот умира, тој повторно се раѓа. Душата, Атман, на починатиот никогаш не умира туку постојано се раѓа, повторно и повторно. Ако луѓето биле добри во минатиот живот тие повторно ќе се родат, но во следниот живот ќе бидат на повисоко ниво во кастинскиот систем. И обратно, ако биле лоши во минатиот живот, тие повторно ќе се родат во пониско ниво. Овој факт е една од основните

причини за големиот број на самоубиства меѓу хиндуистите на годишно ниво. Секој ден весниците редовно известуваат за инцидентите со поедини лица и семејства кои се обесиле во своите домови. Во едно од последните свои изданија еден тамошен локален весник соопштува за еден маж, хиндуист, којшто се самоубил откако Индија била поразена од Шри Ланка во натпревар по крикет. Кога во религиозниот систем на еден човек е втемелена реинкарнацијата, самоубиството изгледа како лесен начин да се избега од потешкотиите на овој живот.

Откако по низа реинкарнации човекот ќе достигне до највисоката каста, онаа на Брахманите, циклусот на инкарнации завршува и тој повторно се соединува со Брахман. Тој процес на обединување се нарекува Мокша, а во будизмот тоа се нарекува Нирвана.<sup>3</sup> Атман одново се

---

<sup>3</sup> Се работи за термин на санскритски а кој значи „разнесени/издувани“, се однесува на изумирање на сите световни желби, или спасение. Иако терминот потекнува од списите Багавад Гита и Ведите, тој е најчесто поврзан со Будизмот. Во Хинајана будизмот терминот се поистоветува со изумирање, а во Махајана будизмот се смета за состојба на блаженство (Речник на филозофијата и религијата, стр. 393).



соединува со Брахман. На тој начин (според хиндуизмот) човекот станува бог.

## **Бог се инкарнира и ја добива формата на своите созданија**

Во хиндуизмот атрибутите на Брахман се манифестираат како различни божества. Така, атрибутот на создавање е претставен преку богот создател – Брахман; способноста за заштита е претставена преку богот чувар – Вишну; а способноста за уништување ја претставува богот уништувач – Шива. Најпопуларниот меѓу овие божества, Вишну, во различни временски периоди се инкарнирал и се појавувал како човек. Таа инкарнација на јазикот санскрит се нарекува „аватар“ што, пак, значи „спуштање“. Тоа го претставува „спуштањето“ на „бог“ во човечкиот свет инкарнирајќи се во човечко битие или во некакво друго создание од овој свет. Терминот „аватар“ најмногу се поврзува со десетте основни појави на богот Вишну. Некои од нив се: Матсја – инкарнација на „бог“ во риба; Курма –

инкарнација на „бог“ во желка; Вараха – инкарнација на „бог“ во дива свиња; Нарасимха – инкарнација на „бог“ во битие коешто е получовек, полулав; Вамана – инкарнација на „бог“ во цуце; и можеби најчесто сретнувана е Рама – инкарнацијата на „бог“ во човечко битие. Рама е херојот од епот Рамајана за којшто многу често се прават и прикажуваат филмови во Индија. Другиот популарен бог е Кришна, другата инкарнација на богот Вишну во човечко битие. Неговиот еп е Махабхарата којшто го опишува инкарнирањето на божествата во луѓе сè со цел да биде спасена божицата Земја која е угнетувана од демони, обременета од пренаселеност и во опасност од распад. Постојат различни мислења околу бројот на инкарнации на божеството и околу прашањето во какви сè други животински форми се инкарнира, но во целина сите ги следат гореспоменатите манифестации. Според ова, во хиндуизмот – религијата на една петтина од човештвото – човекот е бог или дел од бога. Во оваа религија разликата помеѓу Творецот и Неговото создание е само површна.

Популарниот будизам, со некои свои модификации, концептот за инкарнација на божеството го следи од хиндуизмот. Според учењето на будизмот секое разумно човечко битие ја поседува „природата на Буда“ заради која е и во состојба да се претвори во Буда. Во раните учења<sup>4</sup> Буда бил реална личност – учител којшто живеел и поучувал. Меѓутоа, во махајана будизмот е разработена идејата за „вечниот“ Буда, отелотворување на апсолутната вистина, подоцна развиена во идеја на воздигнувањето на Буда на ранг на божество. За да може да му го достави своето послание на човештвото, „вечниот“ Буда во определени периоди се манифестира како еден овоземски Буда кој живее и работи меѓу луѓето. Според ова, Сидхарта Гаутама, основачот на будизмот, е една од земските манифестациите на „вечниот“ Буда, едно фантомско привидение создадено од

---

<sup>4</sup> Theravada будизмот, Доктрината на Старци, во суштина е дисциплина преку која поединецот со различни практики се обидува да постигне цел – спасение преку самиот себеси. Само монасите кои имаат издржливост и сила на волјата да се живее напорниот верски живот можат да ја постигнат оваа цел, а оној што го постигнува тоа се нарекува arhant. Постојат два вида на Нирвана, еден со остатоци и еден без такви (Речник на светски религии, стр. 126).

„вечниот“ Буда.<sup>5</sup> Будизмот инкорпорирал елементи на индискиот пантеон на божества и соодветствува на познатиот Бхакти хиндуизам во кој пројавува преданост и посветеност на личноста кон божествата – спасители. Според некои „совршената“ или „Буда природа“ е поседување на атрибути карактеристични за „вечниот“ Буда како и состојбата Бодисатви<sup>6</sup> коишто постоеле во духовните сфери и ги нуделе своите способности, заштита и помош за просветлување на сите свои следбеници коишто им се посветиле ним.

Главните помеѓу тие „вечни“ Бодисатви биле: Авалокитешвара, персонификација на сомилоста; и Манџушри, персонификација на мудроста. А, меѓу „вечните“ Буди се: Акшобхја (спокојниот), Амитабха (вечна светлина) и Амитајус (бесмртност).

<sup>5</sup> Речник на светски религии, стр. 129.

<sup>6</sup> Во основа овој термин се однесува на поранешни буди кои сè уште се во потрага по просветлувањето. Во Махајана бодисатва го одложува своето завршно и потполно просветлување и постигнувањето на нирвана за да им помогне на другите битија во нивната потрага по просветлувањето. (Речник на светски религии, стр. 112)

## Бог станува човек

Христијанското убедување за Божјата инкарнација го влече своето потекло од верувањата на античките грци. Конкретно овие изрази, искористени за опишување на тоа како Бог станува човек, се спомнати во Евангелието на Јован 1:1 и 1:14 „Во почетокот беше Словото, и Словото беше во Бога, и Бог беше Словото.“ По ова авторот на Евангелието продолжува со следното: „И словото стана тело и живееше меѓу нас, полно со благодат и вистина...“ Иако старогрчкиот термин „логос“ се преведува како „слово“, во македонскиот јазик не постои израз еквивалентен на овој термин. Важно е да се спомене дека тој се ползувал како технички термин во старогрчката метафизика од VI век п.н.е. до III век н.е., и бил присвоен од еврејските и христијанските мислителите. Тој термин првпат се сретнува во идеите на Хераклит (540-480 г. п.н.е.) како поттикнувачки принцип на вселената, но во времето на Аристотел бил истиснат со „нус“ – нематеријална сила која ја формира и материјална сила. Логосот се појавува повторно во системот на стоиците кои својот

телеолошки принцип го именувале и како логос и како бог. Филон (50 г. п.н.е.), еврејскиот филозоф од Александрија, го поистоветил креативното слово на Стариот Завет со логосот на стоиците. Така, логосот станува ненадминлив принцип, како средство преку коешто Бог се претставува себеси пред светот. Но, логосот исто така имал и избавителна функција; тој бил средството за повисоко духовно возвишување. Во Евангелието на Јован, логосот е како создателен, така и спасителен; притоа на вториот аспект му се придава поголемо значење отколку на претходниот<sup>7</sup>.

Тоа убедување изискувало некаква причина заради којашто биле измислени идејата за првобитниот грев и божествената жртва. Се тврдело дека заради гревот на Адам, кој со поколенија се зголемил до таков степен што ниту една човечка жртва не можела да го отстрани, па затоа била неопходна божествена жртва. Затоа, Бог имал „син – човек“, којшто и самиот бил „бог“. Подоцна, „божјиот син“ умрел на крст како божествена жртва за целото човештво. Синот

<sup>7</sup> Речник на филозофијата и религијата стр. 314.

којшто и самиот е „бог“, потоа воскреснал и во овој момент седи десно од Божјиот престол, во очекување да му суди на човештвото при крајот на светот. Така, за христијаните – исто така една петтина од човештвото – Бог станува „човек“. Во еден единствен момент од светската историја и вербата во неговата инкарнација е од суштинско значење за спасението.

## Луѓето стануваат богови

Според христијанството Исус, кој е човечко битие, се воздугнува на степен на божество. Постои и друга група на верувања меѓу многу следбеници на исламот, коишто слично на хиндуизмот и будизмот им даваат можност на човечките битија да станат богови.

Потеклото на нивните убедувања може да се пронајде во мистицизмот кој е вкоренет во древните грчки, мистични религии. Мистицизмот е дефиниран како искуство на „соединување“ со Бога и како убедување дека основната цел на човекот во неговиот живот е потрагата по тоа обединување.

Старогрчкиот филозоф Платон го предложил тој концепт во своите дела, најмногу во делото „Пир“. Во тоа дело, тој опишува како човечката душа може да се искачи на духовните скалила додека на крајот повторно не се „обедини“ со Бога.<sup>8</sup> Во основата на тоа убедување е втемелено учењето дека луѓето се, всушност, „честички“ од Бога заробени во овој материјален свет. Физичкото тело ја прекрива човечката душа, која според нив е „божествена“. Заробениот „божји“ дел треба да се ослоби од материјалниот свет и одново да се „соедини“ со Бога.

Меѓу муслиманите се појавила секта која ја промовира токму таа идеја. Нејзините следбеници традиционално се нарекуваат суфии, а нивниот систем на верувања – суфизам. Овој термин обично се преведува како „мистицизам“ или „исламски мистицизам“. Се темели врз истот концепт како тој на старогрчките мистици според кој човечката душа е божествена и дека начинот по којшто таа се „соединува“ со Бога е преку определени духовни практики. Различните суфиски групи еволуирале до култови

---

<sup>8</sup> Колиерова енциклопедија, том 17, стр. 114.



наречени „тарикати“ (патишта или патеки). Секој култ/тарикат е именуван според неговиот реален или претпоставен основач, и секој од нив има свој збир на специјални духовни обреди коишто нивните членови стриктно ги пазат. Повеќето од нив подучувале дека нивните следбеници преку определените духовни, емоционални и физички вежби, ќе станат „едно“ со Бога. Тоа единство се опишувало со арапскиот термин „фана“ коешто значи „претопување“<sup>9</sup> или „вусуул“ коешто значи „пристигнување“. Концептот на „единство“ со Бога бил отфрлен од исламските авторитети, но бил прифатен од народните маси. Во X век, еден од следбениците на суфизмот Ал Халац (живеел помеѓу 858.-922.) јавно објавил дека тој е Бог и во врска со тоа напишал поеми и една книга наречена „Kitaab At Tawaseen“ (Китаб Ал Тавасин). Во неа тој пишува: „Ако не Го спознаеш Бога, тогаш спознај го Неговиот знак; јас сум апсолутна вистина, затоа што преку вистината јас сум вечна вистина. Мои пријатели и учители се Иблис“<sup>10</sup>

<sup>9</sup> Ихја Улум Ал Дин (Обнова на верските науки), том 4, стр. 212.

<sup>10</sup> Иблис – името на ѓаволот според исламското учење

и фараонот. Иблис е заплашуван со пламените на Пеколот, но и покрај тоа не признал ништо помеѓу него и Бога, и јас иако сум убиен и распнат, дури и кога рацете и нозете ќе ми се исечат, никогаш нема да се откажам“<sup>11</sup>

Ибн Араби (починал во 1240 г.) оди уште подалеку во убедувањето за „единството“ со Бога, тврдејќи дека единствено Бог постои. Во едно од своите книжевни дела тој го напишал следново: „Слава Му на Бога Кој овозможи појава на сите нешта, а Тој самиот е нивна суштина.“<sup>12</sup> Во едно друго дело тој ќе напише: „Тој е суштината на сè што е видливо, и тој е суштината на тоа што е скриено, додека Тој се појавува. Тој кој Него го гледа како ништо во основа е Тој самиот, ништо не е скриено од Него затоа што Тој е видлив за Себе и додека е скриен“.<sup>13</sup> Неговата концепција е наречена „вахдетул-вуџуд“ (единство на битисувањето) и станува популарна во суфиските кружоци, во муслиманскиот свет.

<sup>11</sup> Idea of Personality (Идеја за личноста), стр. 32.

<sup>12</sup> Футухат Ал Меккије (Мекански откровенија), том 2, стр. 604.

<sup>13</sup> Фусус Ал Хикам (Сржта на мудростите) том 1, стр. 77.

## Зошто?

Што ги навело луѓето од древните времиња да веруваат дека Бог станал човек или дека Бог и човек се „едно“? Основната причина е нивната неспособност да го разберат или, поточно, да го восприемат концептот дека Бог го создал овој свет од ништо. Тие сметале дека Бог е како нив – дека создава од нешто што веќе постои. Луѓето произведуваат нешто ново, обработувајќи нешта коишто веќе постојат, давајќи им друга состојба, облик и форма со поинаква функција од првобитната. На пример, дрвената маса најпрво била дрво во шумата, а нејзините клинци и завртки – железна руда во карпите под земјата. Луѓето го отсекле дрвото и од него ја оформиле таблата на масата и ногалките; ја откопале железната руда, ја растопиле и ја излеале во калапи за производство на завртки и клинци. Тогаш ги составиле одделните елементи и ги склопиле во маси со различни цели. На ист начин и пластичните столчиња најпрво биле течен петролеј којшто се наоѓал длабоко во внатрешноста на Земјата.

Човек не може да си замисли како седи врз петролеј, како што може да си замисли да седи врз пластични столови. Преку способноста на луѓето по хемиски пат да го обработуваат петролејот, се произведува пластиката и столовите врз кои тие седат. Таква е суштината на човечката дејност; луѓето едноставно го обработуваат и го модифицираат она што веќе постои. Тие ниту ги создаваат дрвјата, ниту, пак, го произведуваат петролејот. Кога зборуваат за производството на петролејот, тие всушност зборуваат за начинот како да дојдат до него. Петролејот е создаден пред милиони години како последица на одредени геолошки процеси; луѓето само го црпат од земјата и го рафинираат. Исто така тие не ги создале ниту дрвјата. Дури и да ги засадили, тие никако не ги создале семињата кои ги засадуваат.

Следствено, заради своето незнаење за Бога, луѓето честопати го перцепираат Бог како идентичен со нив. На пример, во Стариот Завет пишува: „Бог го создаде човекот во Својот лик, Тој го создаде во Божјиот лик.“ Во хиндуизмот Пуруша е божеството-создател – Брахма – во човечка форма, којшто создава преку обработување

на веќе постоечкиот свет. Значи бог, како и човекот, според нив само го обработува она што веќе постои.

Според филозофијата на хиндуизмот, Пуруша е гигантски потомок на Браhma и има илјада глави и илјада очи. Од него произлегува (божицата) Вирааж, неговата партнерка и помошник во процесот на создавањето. Божествениот Пуруша исто така е жртвена понуда (вв. 6/10) и од неговото поделено тело произлегуваат четирите традиционални општествени касти (варни).<sup>14</sup> Во една химна на Пуруша се посочува дека Брахманите произлегле од устата на Пуруша; Кшатриите (благородниците) од неговите раце; Вајшите (воините) од неговите бедра; а Шудрите од неговите стопала.<sup>15</sup> Неспособноста следбениците на хиндуизмот да сфатат дека Бог го создал светот од ништо (нешто непостоечко), ги довело до идејата дека Бог го создал светот од Самиот Себе, а луѓето од деловите на Своето тело.

<sup>14</sup> Речник на светски религии, стр. 587.

<sup>15</sup> Нова Енциклопедија Британика, том 20, стр. 552.

Способноста на човекот да восприеа идеи и концепции е ограничена, не е безгранична. Луѓето не можат да го сфатат и восприеат бесконечното. Тоа, на коешто Бог го подучил Адам, е убедувањето дека Тој го создал светот од ништо. Кога Бог сака нешто да создаде, Тој едноставно заповеда: „Биди!“ Неговата заповед им дала живот на нештата коишто пред тоа не постоеле. Овој свет и сè што е на него не е дел од Бога. Всушност, идејата дека Бог го создал светот од Самиот Себе, Го сведува Бога на нивото на Неговите созданија коишто модификуваат нешто ново од друго нешто. Тие што го поддржувале и продолжуваат да го поддржуваат тоа убедување не се во состојба да ја сфатат уникатноста на Бога. Тој е Уникатен, и ништо не е слично на Него. Ако Тој го создал светот од Самиот Себе, тогаш Тој би бил сличен на Неговите созданија.

## Дали Бог станал човек?

Сè уште останува прашањето дали Бог станал човек? Логички гледано, одговорот е

не, бидејќи концептот дека Бог станал човек му противречи на основното значење на зборот „Бог“. Луѓето природно тврдат дека Бог е способен да направи сè а и во Библијата на христијаните им се вели: *„За луѓето тоа не е можно, но за Бога сè е можно.“* (Матеј 19:26), *„За луѓето тоа не е можно, но не и за Бога; зашто за Бога сè е можно!“* (Марко 10:27) и *„Сè е можно за Тебе...“* (Марко 14:36).

Во Куранот, светата книга на муслиманите, се вели: *„Аллах навистина може сè!“* (Ел-Бекара, 20)

...и светите книги на хиндуизмот содржат текстови со слично значење.

Сите основни религиозни текстови на сличен начин ја искажуваат основната концепција за семоќта на Бога. Тој е поголем и повозвишен од сè друго и преку Него сè е возможно. Ако таа општа концепција сакаме да ја разјасниме со практични термини ќе треба прво да ги идентифицираме и разбереме основните атрибути на Бога. Повеќето општества Го восприемаат Бога како Вечен, без почеток и без крај. Ако врз основа на тоа, дека Бог е во состојба да направи сè, се постави прашањето дали е

возможно Бог да умре, каков ќе биде одговорот? Ако смртта е дел од „сè“ може ли да се каже „Да, ако Тој го посака тоа?“ Се разбира дека тоа не може да биде кажано.

И така, тука имаме проблем. Бог се опишува како Вечен, без крај, а смртта означува „достигнување до крајот“. Па, оттука следи дека навистина е бесмислено да се постави прашањето дали Бог може да умре. Тоа си противречи себеси. На ист начин и прашањето дали Бог може да биде роден е апсурдно, бидејќи Бог веќе бил определен како Вечножив, без почеток. Да се биде роден значи да се има почеток, да почне да постои без претходно постоење. Во истиот тој дух филозофите атеисти вообичаено ги прашуваат теистите: „Може ли Бог да создаде камен којшто би бил толку многу тежок што не би можел Самиот да го подигне?“ Ако теистот одговори со „да“, тоа значи дека Бог може да создаде нешто поголемо од Себеси. Но, ако тој каже „не“ тоа значи дека Бог не е семоќен.

Заради тоа терминот „сè“ во изразот „Бог е способен да направи сè“ ги исклучува таквите апсурдности. Тој не може да вклучува нешта што им противречат на



Неговите божествени атрибути; нешта што ќе Го направат помалку Бог, како на пример: заборавање, сон, каење, растење, хранење и сл. Наместо тоа, зборот „сè“ го вклучува сето она што Му соодветствува Нему како Бог. Токму тоа е значењето на тврдењето „Бог е во состојба да направи сè“. Тоа не може да се разбере во апсолутна смисла, туку треба да биде соодветно објаснето.

Исто така, и тврдењето дека Бог станал човек е апсурдно. На Бога не Му приличи да придобива човечки карактеристики зашто тоа би значело дека Создателот се престорил во едно од Своите созданија. Творбата е создание на креативниот акт на Создателот. Ако Создателот се престори во едно од Своите творби, тоа би значело дека Творецот Самиот Себеси се создал, а тоа е очигледен апсурд. За да биде создаден, Тој најпрво треба да не постои, и ако Тој не постел, тогаш како ќе може да создава? Згора на тоа, ако Тој бил создаден тоа би значело дека имал почеток, коешто исто така противречи на Неговото вечно постоење. По дефиниција творбата изискува Создател. За да постојат, создадените суштества треба да имаат создател кој ги создал. Не е можно Бог да

има потреба од создател, затоа што Бог е Создателот. Очигледна е противречноста во термините. Тврдењето дека Бог станал нешто што е создадено предвидува дека Тој има потреба од создател, што секако е апсурден (смешен) концепт. Таквата идеја е противречна со основната концепција, дека Бог не е создаден, дека нема потреба од создател и дека Тој е Создателот.

### **Возможно ли е човекот да стане бог?**

Луѓето се ограничени битија. Човек се раѓа и умира. Тоа се неговите карактерни црти, коишто не можат да Му бидат припишани на Бога, бидејќи на тој начин Бог се поистоветува со Неговите созданија. Заради тоа, Бог не бил и никогаш нема да биде човек. Од друга страна, и човекот исто така не може да стане Бог. Невозможно е создадениот да се престори во својот Создател. Во едно определено време создадениот не постоел. Тој почнал да постои на овој свет преку акт на создавање извршен од Создателот кој постои

отсекогаш. Тоа што не постои, не може да се само-создаде.

Што се однесува на паралелниот концепт, дека човечкиот дух или душа се божествени, истиот на еден начин е тврдење дека човек може да стане Бог. Таа филозофија го оформила темелот на грчкиот, христијанскиот и исламскиот мистицизам, како и темелот на хиндуистичката теологија, и ја распространува божественоста врз сите луѓе, па дури и сите живи битија.

Премисата на овој концепт е дека во даден момент од историјата на вселената, делчиња и честички од Бога биле опкружени со материјални тела и ограничени во своето постоење на Земјата. Со други зборови, неограниченото е ограничено во привременото. Таквото убедување му го припишува апсолутното зло на Бога и, во краен случај, конечно ја исклучува смислата за доброто и злото. Кога човечката душа има намера да стори некакво зло и истото го извршува, со Божја дозвола, таквиот акт претставува чисто зло и треба да биде казнет. Оттука произлегува и терминот „карма“ т.е. судбина предодредена со нешто од минатото.

Кармата го објаснува неописливото страдање со тоа дека истото е последица од злото што е извршено во минатиот живот. Според овој концепт, Бог го казнува секое зло извршено од Неговите (божји) честички во човекот. Имено, ако волјата на човечките души е независна од Божјата, тие не можат истовремено да бидат и Самиот Бог. На тој начин, секое човечко битие самото станува Бог.

### Дали бог има син?

Ако Бог не станал човек, тогаш дали Тој има син? Ако Тој е способен за сè, тогаш би требало Тој да може да има и син. Напротив, таквиот говор е понижувачки за Бога и, со истиот, Бог се спушта на ниво на Неговите созданија. Живите суштества ги создаваат своите поколенија преку раѓање на младенчиња слични на себе, коишто подоцна растат и исто така си создаваат младенчиња слични на себе и така натаму и така натаму. Кучињата имаат кученца, мачките имаат мачиња, кравите имаат телиња, а луѓето имаат деца. А што тогаш би имал Бог – бебе Бог? Боговите би требале да раѓаат богови.

Но, за Бог да има син, треба да постои и друг бог освен Него. Не Му прилега на Бога да има син, бидејќи таквиот акт Го изедначува со Неговото создание.

Сè друго, освен Бога, на овој свет се појавува со Божја волја и Бог не се инкарнира во Своите творби, ниту, пак, дел од Бога се трансформира во Неговите созданија. Бог е Бог-Создателот, а човекот, заедно со сè останато во оваа вселена, е Негова творба. И покрај тоа што луѓето не можат да ја восприемат концепцијата за создавање од ништо, сепак, токму тоа е она што Бог го сторил и продолжува да го прави. Тој сам од ништо создава, и тоа е Неговата најголема моќ којашто Го прави уникатен и Го одвојува од Неговите созданија. Начинот на којшто Тој создава потполно се разликува од начинот на којшто создаваат човечките битија.

Тоа е и суштината на посланието на сите вистински Божји пратеници и пророци испратени на човештвото – Авраам, Мојсеј, Исус и Мухамед – како и оние што биле испратени по целиот свет, чиешто имиња и денес не му се познати на човештвото – Бог да ги благослови и да им подари мир. Денес

тоа јасно послание може да се најде само во Куранот – последната Божја Објава која му е објавена на човештвото. Силата и јасноста на посланието се сочувани единствено во Куранот, бидејќи тој останал непроменет уште од времето кога бил објавен, пред повеќе од илјада и четиристотини години, па до денес.

За оние што Го изедначуваат Бога со Неговите созданија или обратно, Куранот вели:

**„Ништо Нему не му е слично!“** (Еш Шура, 11)

За оние што Му припишуваат син, Возвишениот вели:

**„А на Семилосниот не Му е потребно да си земе дете!“** (Мерјем, 92)

На друго место, за тие што веруваат дека Тој Сам го создал светот, Тој го потврдува:

**„...и навистина Неговата наредба, кога сака нешто е само за тоа да каже: ‚Биди‘ – и тоа бива.“** (Ја син, 82)

Што се однесува на политеистите, Тој рекол: **„Аллах не си зел Себеси син, и со Него нема друг бог! Инаку, секој бог, со тоа што го создал ќе правел што сака, и еден со друг ќе се победувале.“** (Ел Муминун, 91)

Кон атеистите Тој го упатува следново прашање:

*„Дали тие без Создател се создадени или тие самите себеси се создадоа?!“* (Ет Тур, 35)

Што се однесува на Исус и неговата мајка Марија, Тој ја потврдува нивната човечка природа, едноставно кажувајќи го ова:

*„...и двајцата јадеа храна.“* (Ел Маида, 75)

Од голема важност е секој човек да ја сфати концепцијата дека Бог не е и нема да стане човек, бидејќи таа лежи во основата на разликите меѓу исламот и сите други постоечки религии. Во сите други религии идејата за Бога во извесна мера е искривена. Најважното што треба да се разбере е тоа дека Бог не се инкарнирал во човек. Бог по своето битисување е Уникатен, Неповторлив, само Бог заслужува да биде обожуван од своите созданија. Да веруваш во тоа дека човекот е Бог, или дека човекот станува Бог, како и обоготворувањето на човека е најголемиот грев и најголемото зло кое луѓето можат да го направат на овој свет. Ова е исклучително важно да се сфати бидејќи врз тоа сфаќање се заснова спасението. Без тоа, не може да има спасение. Но, сепак, тоа

убедување само по себе не е клучот кон спасението. Во реалноста, правилната религија треба да ги трансформира убедувањата во дела и како вистинска вера не треба да остане во сферата на спознанието. За да го заслужи своето спасение, човекот треба да живее праведен живот врз основа на исправното убедување. Секако дека појдовно гледиште е знаењето за вистинскиот Бог, и знаењето дека Бог никогаш не бил и никогаш нема да биде човечко битие.



## Библиографија:

- Колиерова енциклопедија
- Крим, Кит. Речник на светски религии. Сан Франциско: Harper & Row, 1989. година.
- Газали, Абу Хамид. Обнова на верските науки. Бејрут: Дарул Кутуб Ал Арабије.
- Ибн Араби. Мекански откровенија. Каиро: Издаваштво Ал Халаби.
- Ибн Араби. Сржта на мудростите. Бејрут: Дарул Китаб Ал Араби, 1946.
- Рис, В. Л. Речник на филозофијата и религијата. Њу Џерси: Humanities Press, 1980 година.
- Новата Енциклопедија Британика. Чикаго, 15. издание, 1991.

## Содржина

Предговор.....	2
Верувањето во Бога.....	4
Боговите.....	11
Човекот е бог.....	13
Бог се инкарнира и ја добива формата на своите созданија .....	16
Бог станува човек .....	20
Луѓето стануваат богови.....	22
Зошто?.....	26
Дали Бог станал човек?.....	29
Возможно ли е човекот да стане бог? .....	33
Дали бог има син? .....	35
Библиографија: .....	40
Содржина.....	41

